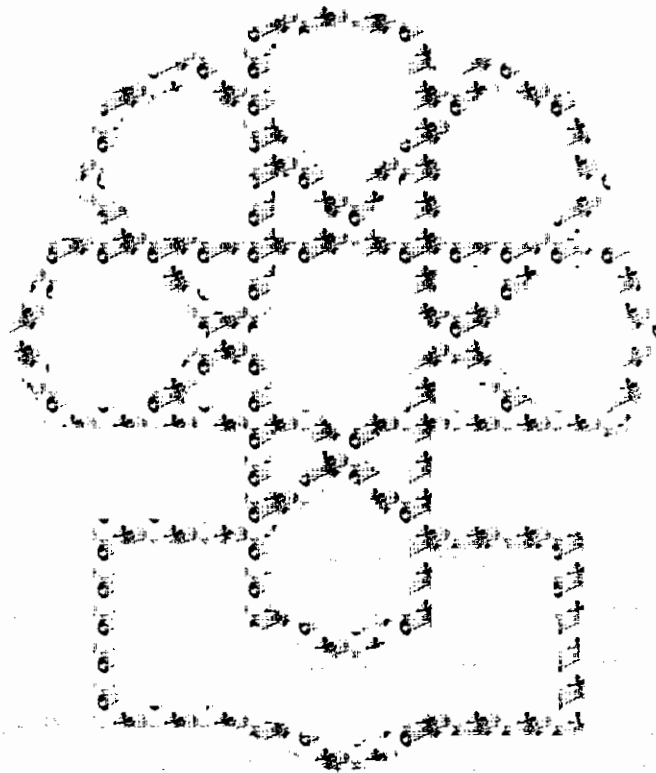

۶۵۱
X

جایگاه تحقیقات در لایحه بودجه سال ۱۳۷۸

درباره لایحه بودجه ۷۸ - شماره (۲۶)

معاونت پژوهشی
آذر ۱۳۷۷

کار: دفتر برنامه و بودجه

کد گزارش: ۱۶۰۴۰۵۱

کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی مجلس شورای اسلامی
شماره: ۱۳۸
تاریخ: ۱۳۸۰/۱۰/۱۵

بسمه تعالی

جایگاه تحقیقات در لایحه بودجه سال ۱۳۷۸
درباره لایحه بودجه ۷۸ - شماره (۲۶)

کد گزارش: ۱۶۰۴۰۵۱

فهرست مطالب

۲	نکات برجسته
۳	مقدمه
۳	۱- اعتبارات فصل تحقیقات
۳	۲- اعتبارات ردیف‌های متفرقه تحقیقاتی
۳	۳- مجموع اعتبارات تحقیقاتی
۳	۴- مقایسه اعتبارات تحقیقاتی سال ۱۳۷۸ با اعتبارات مصوب سال ۱۳۷۷
۴	۵- شاخص‌های اعتباری فصل تحقیقات
۵	۶- پیشنهادها

* اعتبارات فصل تحقیقات در لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ معادل ۱۴۱۶/۵ میلیارد ریال است و اعتبارات ردیف‌های متفرقه تحقیقاتی ۴۸/۹ میلیارد ریال. در واقع مجموع اعتبارات تحقیقاتی معادل ۱۴۶۵/۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۸ است که ۳۷/۱ درصد آن مربوط به اعتبارات جاری، ۵۷/۴ درصد مربوط به اعتبارات عمرانی و ۵/۵ درصد نیز مربوط به درآمدهای اختصاصی است.

* اعتبارات جاری تحقیقات در مجموع ۱۴/۷ درصد نسبت به سال ۱۳۷۷ رشد یافته است. رشد اعتبارات عمرانی ۲۱ درصد بوده که با احتساب طرح‌های عمرانی که در سال ۱۳۷۷ در فصول صنایع و معادن منظور شده بوده‌اند و در سال ۱۳۷۸ در فصل تحقیقات آمده‌اند، تنها ۶/۹ درصد می‌باشد.

* شاخص‌های اعتباری فصل تحقیقات نشان می‌دهد که سهم اعتبارات تحقیقاتی از کل بودجه عمومی دولت در حد ۱/۴ درصد ثابت باقی مانده است. نسبت اعتبارات تحقیقاتی به تولید ناخالص داخلی معادل ۰/۳۳ درصد در سال ۱۳۷۸ خواهد بود. این در حالی است که براساس تبصره ۸۸ قانون برنامه دوم توسعه نسبت فوق باید معادل ۰/۷۵ درصد در سال ۱۳۷۸ باشد.

* از آنجا که احداث فضاهای تحقیقاتی بخش مهمی از ایجاد زیربنای تحقیقاتی در کشور است و در لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ اکثر طرح‌های مربوط به احداث فضاهای تحقیقاتی دارای رشد منفی نسبت به سال ۱۳۷۷ می‌باشند، ضروری است اعتبار این طرح‌ها افزایش یابد.

در این گزارش اعتبارات تحقیقات کشور در سال ۱۳۷۸ بررسی شده و با اعتبارات سال ۱۳۷۷ مورد مقایسه قرار گرفته است. همچنین شاخص های اعتباری تحقیقات مورد محاسبه قرار گرفته و با شاخص های متناظر سال ۱۳۷۷ مقایسه شده است.

۱- اعتبارات فصل تحقیقات

اعتبارات فصل تحقیقات براساس لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور معادل ۴۱۶/۵ میلیارد ریال بوده است که ۳۷/۵ درصد آن را اعتبارات جاری (۵۳۱/۲ میلیارد ریال) و ۵۶/۸ درصد آن را اعتبارات عمرانی (۸۰۴/۲ میلیارد ریال) و ۵/۷ درصد آن را نیز اعتبارات از محل درآمد اختصاصی (۸۱/۱ میلیارد ریال) تشکیل داده است (جدول شماره ۱).

۲- اعتبارات ردیف های متفرقه تحقیقاتی

اعتبار ردیف های متفرقه تحقیقاتی معادل ۴۸/۹ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۸ می باشد. ۶۱/۵ درصد از کل اعتبار ردیف های متفرقه مربوط به اعتبار اجرای طرح های تحقیقاتی و آموزشی از محل دو در هزار فروش کالاهای تولیدی و صنعتی (ردیف ۵۰۳۰۶۰) است. در مجموع ۷/۵ میلیارد ریال نیز برای تحقیقات فقهی، کلامی و دینی و اسلامی شدن دانشگاه ها منظور شده است (جدول شماره ۲).

۳- مجموع اعتبارات تحقیقاتی

مجموع اعتبارات تحقیقاتی با احتساب اعتبارات فصل تحقیقات و ردیف های متفرقه معادل ۱۴۶۵/۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۸ است که ۳۷/۱ درصد آن مربوط به اعتبارات جاری ۵۴۳/۷ میلیارد ریال، ۵۷/۴ درصد مربوط به اعتبارات عمرانی (۸۴۰/۶ میلیارد ریال) و ۵/۵ درصد نیز مربوط به درآمدهای اختصاصی (۸۱/۱ میلیارد ریال) می گردد (جدول شماره ۱).

۴- مقایسه اعتبارات تحقیقاتی سال ۱۳۷۸ با اعتبارات مصوب سال ۱۳۷۷

اعتبارات جاری تحقیقات در مجموع ۱۴/۷ درصد نسبت به سال ۱۳۷۷ رشد یافته است. اعتبارات عمرانی فصل تحقیقات ۲۴/۶ درصد رشد را نسبت به سال ۱۳۷۷ نشان می دهد از آنجا که اعتبارات عمرانی ردیف های متفرقه تحقیقاتی معادل ۲۵/۷ درصد کمتر از سال ۱۳۷۷ بوده است از این رو رشد مجموع اعتبارات عمرانی تحقیقاتی نسبت به سال ۱۳۷۷ به ۲۱ درصد بالغ می گردد (جدول شماره ۱). قابل ذکر است نرخ رشد فوق صوری می باشد و اعتبارات عمرانی تحقیقاتی تنها ۶/۹ درصد نسبت به سال ۱۳۷۷ رشد یافته است. دلیل این امر این است که از مجموع طرح های عمرانی فصل تحقیقات در سال ۱۳۷۸ معادل ۱۲ طرح^۱ در سال ۱۳۷۷ جزء طرح های تحقیقاتی محسوب نشده و در فصول صنایع و معادن منظور شده بودند. به

۱. شماره طبقه بندی طرح های فوق به شرح زیر است.

۳۱۳۰۷۲۷۲-۳۱۳۰۷۲۷۴-۳۱۳۰۷۲۸۵-۳۱۳۰۷۲۸۴-۳۱۳۰۷۲۸۰-۳۱۳۰۷۲۷۸ ۳۱۳۰۷۲۷۷ ۳۱۳۰۷۲۸۳-۳۱۳۰۷۲۸۲-۳۱۳۰۷۲۸۱-۳۱۳۰۷۲۷۶-۳۱۳۰۷۲۷۵

عبارت دیگر ۱۲ طرح از طرح‌های فصل‌های صنایع و معادن در سال ۱۳۷۸ به‌عنوان طرح تحقیقاتی محسوب شده و در اعتبارات فصل تحقیقات آمده‌اند. از این رو اعتبارات عمرانی فصل تحقیقات در سال ۱۳۷۸ قابل مقایسه با سال ۱۳۷۷ نمی‌باشد. برای به دست آوردن میزان رشد واقعی اعتبارات عمرانی تحقیقاتی در سال ۱۳۷۸ اعتبار مصوب طرح‌های فوق در سال ۱۳۷۷ را به اعتبار عمرانی تحقیقاتی مصوب این سال اضافه می‌نماییم که به رقم ۷۵۲/۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۷ می‌رسیم با توجه به رقم اعتبار عمرانی تحقیقات در سال ۱۳۷۸ یعنی ۸۰۴/۲ میلیارد ریال ملاحظه می‌کنیم که رشد واقعی این اعتبارات تنها ۶/۹ درصد می‌باشد.

اعتبارات از محل درآمدهای اختصاصی تحقیقات معادل ۳۱ درصد نسبت به سال ۱۳۷۸ رشد یافته است. مجموع اعتبارات تحقیقاتی معادل ۱۹/۱ درصد نسبت به سال ۱۳۷۷ رشد یافته است که رشد اعتبارات فصل تحقیقات ۲۳/۳ درصد و رشد اعتبارات ردیف‌های متفرقه منفی ۴۰/۴ درصد بوده است. با در نظر گرفتن مسائل مربوط به طرح‌های عمرانی فصل که در قسمت قبلی توضیح داده شد نرخ‌های رشد فوق‌صوری می‌باشند و برای محاسبه نرخ‌های رشد واقعی باید طرح‌های عمرانی که در سال ۱۳۷۸ جزء طرح‌های فصل تحقیقات منظور شده‌اند لکن در سال ۱۳۷۷ در فصول صنایع و معادن بوده‌اند را لحاظ نماییم. با در نظر گرفتن این طرح‌ها یعنی افزودن اعتبار مصوب آنها در سال ۱۳۷۷ به اعتبارات مصوب تحقیقاتی این سال کل اعتبارات تحقیقاتی سال ۱۳۷۷ به ۱۳۳۷/۱ میلیارد ریال بالغ می‌گردد که در این صورت اعتبارات فصل تحقیقات معادل ۱۲/۹ درصد و کل اعتبارات تحقیقات (با احتساب ردیف‌های متفرقه) معادل ۹/۶ درصد در سال ۱۳۷۸ نسبت به سال ۱۳۷۷ رشد یافته است.

۵- شاخص‌های اعتباری فصل تحقیقات

سهم اعتبارات جاری تحقیقات از کل اعتبارات جاری بودجه عمومی دولت معادل ۰/۹ درصد در سال ۱۳۷۸ می‌باشد که مشابه نسبت سال ۱۳۷۷ است (جدول ۳).

سهم اعتبارات عمرانی از کل اعتبارات عمرانی کشور معادل ۲/۸ درصد است.

با توجه به توضیحات قسمت قبلی در مورد تغییر عنوان فصل اعتباری برخی از طرح‌های عمرانی فصول صنایع و معادن محاسبه سهم واقعی اعتبارات عمرانی تحقیقاتی از کل اعتبارات عمرانی کشور نسبت ۲/۳ درصد نشان می‌دهد.

سهم اعتبارات تحقیقاتی از کل بودجه عمومی دولت معادل ۱/۴ درصد در سال ۱۳۷۸ می‌باشد که مشابه سهم سال ۱۳۷۷ است.

سهم اعتبارات تحقیقاتی از تولید ناخالص داخلی معادل ۰/۳۳ درصد در سال ۱۳۷۸ خواهد بود که از نسبت سال ۱۳۷۷ معادل ۰/۰۴ درصد بیشتر می‌باشد. لیکن نسبت به هدف برنامه دوم توسعه که در تبصره ۸۸ قانون برنامه دوم توسعه آمده است معادل ۰/۴۲ درصد کمتر است. قابل ذکر است براساس تبصره ۸۸ قانون برنامه دوم نسبت اعتبارات تحقیقاتی باید معادل ۱/۵ درصد تولید ناخالص داخلی در سال پایانی برنامه باشد که ۵۰ درصد آن نیز از محل بودجه عمومی دولت تأمین می‌گردد.

یعنی در سال ۱۳۷۸ باید معادل ۰/۷۵ درصد از تولید ناخالص داخلی را به بخش تحقیقات اختصاص دهیم این در حالی است که نسبت فوق معادل ۰/۳۳ درصد در سال ۱۳۷۸ است.

نکته قابل توجه در اعتبارات فصل تحقیقات در لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ این است که اعتبار منظور شده برای سال ۱۳۷۸ اکثر طرح‌های عمرانی تحقیقاتی مربوط به احداث فضاهای تحقیقاتی کمتر از سال ۱۳۷۷ است. برای نمونه به چند طرح اشاره می‌شود:

میزان کاهش (درصد)	مصوب ۱۳۷۸ (میلیون ریال)	اعتبار ۱۳۷۷ (میلیون ریال)	عنوان	شماره طبقه‌بندی
۲۰	۳۲۰۰	۴۰۰۰	ساختمان و تجهیز مراکز تحقیقات جهاد دانشگاهی	۳۱۳۰۳۲۰۲
۴۰	۳۰۰۰	۵۰۰۰	مرکز تحقیقات مؤسسه مهندسی ژنتیک	۳۱۳۰۳۲۰۳
۴۵	۳۳۰۰	۶۰۰۰	ساختمان و تجهیز مجتمع‌های تحقیقاتی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	۳۱۳۰۳۲۰۶
۴۱	۱۰۰۰	۱۶۹۰	توسعه و تکمیل و تجهیز پایگاه زلزله‌نگاری مؤسسه ژئوفیزیک	۳۱۳۰۳۲۰۸
۶۹	۱۰۰۰	۳۲۲۵	ساختمان و تجهیز مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات	۳۱۳۰۳۲۱۰
۲۱	۷۹۰۰	۱۰۰۰۰	مطالعه و احداث ساختمان فرهنگستان‌های جمهوری اسلامی ایران	۳۱۳۰۳۲۱۲
۱۵	۳۴۰۰	۴۰۰۰	اجرای طرح‌های تولید نیمه صنعتی	۳۱۳۰۳۲۱۵
۴۰	۱۱۲۸	۱۸۸۰	خرید و بازسازی و توسعه فضای فیزیکی فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران	۳۱۳۰۳۲۲۰
۶۱	۷۷۸	۲۰۰۰	احداث ساختمان و تجهیز مرکز تحقیقات لیزر	۳۱۳۰۳۲۲۳
۴۰	۱۸۶۰	۳۱۰۰	احداث ساختمان و تجهیز فرهنگستان علوم پزشکی	۳۱۳۰۳۲۲۵
۳۵	۱۷۹۲	۲۷۵۶	احداث و خرید ساختمان‌های فرهنگستان زبان و ادب فارسی	۳۱۳۰۳۲۲۶
۴۰	۶۰۰	۱۰۰۰	احداث ساختمان مرکز تحقیقات غدد درون‌ریز و متابولیسم	۳۱۳۰۳۲۲۷
۳۵	۱۶۲۵	۲۵۰۰	توسعه و تجهیز ساختمان مؤسسه عالی پژوهش در برنامه‌ریزی و توسعه	۳۱۳۰۳۳۴۲

کاهش اعتبار طرح‌های فوق در شرایطی صورت گرفته که یک طرح جدید با عنوان تحقیقات ملی ویژه توسعه کشور (شماره طبقه‌بندی ۳۱۳۰۹۲۲۵) با اعتبار ۵۰ میلیارد ریال در برنامه تحقیقات خدمات اقتصادی و بازرگانی منظور شده که موارد هزینه آن کاملاً مبهم می‌باشد.

۶- پیشنهادها

۱- از آنجا که احداث فضاهای تحقیقاتی بخش مهمی از ایجاد زیربنای تحقیقاتی در کشور است و در لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ اکثر طرح‌های مربوط به احداث فضاهای تحقیقاتی دارای رشد اعتباری منفی نسبت به سال ۱۳۷۷ می‌باشند، ضروری است اعتبار این طرح‌ها افزایش یابد. از سوی دیگر این طرح‌ها عمدتاً در سال‌های قبل شروع شده و مدت اجرای آنها به دلیل کمبودهای اعتباری به درازا کشیده شده است. این امر نیز ضرورت تأمین اعتباری طرح‌های فوق را به دلیل کاهش طول مدت اجرا و کاهش هزینه واحد آشکار می‌سازد. طرح‌های مزبور، که به برخی از آنها در بالا اشاره شده، به لحاظ اعتباری دارای اولویت بیشتری نسبت به طرح‌های مطالعاتی تحقیقاتی می‌باشند.

۲- طرح شماره ۳۱۳۰۹۲۲۵ با عنوان «تحقیقات ملی ویژه توسعه کشور» مورد بررسی دقیق تری قرار گرفته و موارد هزینه آن مشخص شود.

۳- جهت حمایت از پروژه‌های تحقیقاتی بخش غیردولتی پیشنهاد می‌شود بخشی (مثلاً ۱۰ درصد) از اعتبارات منظور در ردیف‌های ۵۰۳۰۷۹ و ۵۰۳۱۵۶ (تبصره ۱۶) قسمت چهارم قانون بودجه سال ۱۳۷۸، برای مشارکت در اجرای پژوهش‌ها و تحقیقاتی که حداقل چهل درصد (۴۰ درصد) از هزینه‌های آن توسط بخش غیردولتی تأمین و پرداخت شده باشد اختصاص یابد.

۴- به دلیل مشخص نبودن سهم پژوهش و تحقیقات از اعتبار ردیف ۵۰۳۰۷۲ (بند الف) تبصره ۱۷، بهتر است سهمی برای آن تعیین شود. بدین ترتیب سهم اعتبار تحقیقات از ابتدا روشن بوده و از تداخل اعتبار «آموزش» و «تحقیقات» جلوگیری شده و عدالت توزیعی بیشتر رعایت می‌گردد.

۵- جهت ارتقای کیفی تحقیقات و پژوهش‌ها و به منظور دسترسی هر چه بهتر و کامل تر پژوهشگران به منابع علمی، بخشی (مثلاً ۵ درصد) از درآمدهای حاصل از محل قراردادهای طرح‌هایی که دستگاه‌های اجرایی با دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی و اعضای هیئت علمی بسته می‌شود صرف تهیه و خرید کتب، مجلات تخصصی، فیلم، نشریات، دیسک‌های اطلاعاتی کامپیوتری و نظایر آن شود.

جدول ۱- اعتبارات فصل تحقیقات براساس لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ (مبلغ: میلیارد ریال)

عنوان	جاری		عمرانی		از محل درآمداختصاصی		جمع	
	مبلغ	رشدنسبت به سال ۱۳۷۷	مبلغ	رشدنسبت به سال ۱۳۷۷	مبلغ	رشدنسبت به سال ۱۳۷۷	مبلغ	رشدنسبت به سال ۱۳۷۷
برنامه تحقیقات اجتماعی	۳۸/۹	۱۰/۲	۱۸/۰	۱۴۳/۲	-	-	۵۶/۹	۳۲/۹
برنامه تحقیقات فرهنگی و آموزشی	۳۲/۶	۱۱۵/۹	۴/۶	-	۳/۴	-	۲۰/۶	۷۵/۷
برنامه تحقیقات دانشگاهی	۲۲۹/۱	۲۳/۱	۷۶/۷	-۱۲/۶	۷۰/۷	۳۷/۳	۳۷۶/۵	۱۵/۷
برنامه تحقیقات مسکن و عمران شهری و روستایی	۲/۷	۸/۰	۱۲/۵	۹/۶	-	-	۱۵/۲	۹/۳
برنامه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی	۱۴۱/۵	۹/۱	۲۵۹/۲	-۳/۶	-	-	۴۰۰/۶	۰/۵
برنامه تحقیقات انرژی	۳۲/۵	-۴/۱	۱۵۶/۱	-۱۹/۹	-	-	۱۸۸/۶	-۱۷/۶
برنامه تحقیقات صنعتی	-	-	۱۸۰/۵	*۵۶۶/۰	-	-	۱۸۰/۵	۵۶۶/۱
برنامه تحقیقات حمل و نقل و ارتباطات	۴/۰	-	۴۳/۶	۸/۲	-	-	۴۷/۶	۷/۴
برنامه تحقیقات خدمات اقتصادی و بازرگانی	۳/۲	-۵/۹	۵۳/۱	**۱۵۵۹/۴	-	-	۵۶/۳	۷۵۳/۰
برنامه تحقیقات دفاعی و انتظامی	۲۵/۳	۷/۲	-	-	۷/۰	-	۳۲/۳	۵/۶
جمع فصل تحقیقات استانی	۲۱/۳	۱۹۵/۸	-	-	-	-	۲۱/۳	۱۹۵/۸
جمع فصل تحقیقات	۵۳۱/۲	۲۰/۴	۸۰۴/۲	۲۴/۶	۸۱/۱	۳۱/۰	۱۴۱۶/۵	۲۳/۳
اعتبارات ردیف‌های متفرقه	۱۲/۵	-۶۲/۱	۳۶/۴	-۲۵/۷	-	-	۴۸/۹	-۴۰/۴
جمع کل	۵۴۳/۷	۱۴/۷	۸۴۰/۶	۲۱/۰	۸۱/۱	۳۱/۰	۱۴۶۵/۴	۱۹/۱

* نرخ رشد بالای فوق مربوط به طرح‌های عمرانی می‌شود که در سال ۱۳۷۷ در فصول صنایع و معادن بوده و در سال ۱۳۷۸ در فصل تحقیقات منظور شده‌اند.
 ** نرخ رشد بالای فوق مربوط به ۵۰ میلیارد ریال اعتبار منظور شده بابت طرح‌های ملی ویژه توسعه کشور (ردیف ۳۱۳۰۹۲۲۵) است.

جدول ۲- اعتبارات ردیف‌های متفرقه فصل تحقیقات براساس لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ (میلیارد ریال)

شماره طبقه‌بندی	شرح	۱۳۷۸	۱۳۷۷	رشد ۱۳۷۸ به ۱۳۷۷
۵۰۳۰۰۸	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - کمک به تحقیقات فقهی کلامی و دینی مراکز تحقیقاتی غیردولتی	۳	۳/۵	-۱۴/۳
۵۰۳۰۰۹	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم - هزینه تحقیقات فقهی کلامی و دینی	۱/۵	۱	۵۰
۵۰۳۰۱۱	تحقیقات علمی و فلسفی ملاحظه	۵	۰/۵	۹۰۰
۵۰۳۰۶۰	اعتبار اجرای طرح‌های تحقیقاتی و آموزشی از محل دو در هزار فروش کالاهای تولیدی صنعتی و معدنی	۳۰/۱	۴۳	-۳۰
۵۰۳۰۶۴	وزارت معادن و فلزات - اعتبار عملیات زمین‌شناسی اکتشاف تجهیز و بهره‌برداری و فعالیت‌های تحقیقاتی و آموزشی	-	۲۵	-
۵۰۳۰۷۸	سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران - کمک به ارتقای تکنولوژی	۶/۳	۶	۵
۵۰۳۳۱۸	فعالیت‌های تحقیقاتی اسلامی شدن دانشگاه‌ها	۳	۳	-
-	جمع	۴۸/۹	۸۲	-۴۰/۴

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور.

جدول ۳- شاخص‌های اعتباری فصل تحقیقات براساس لایحه بودجه سال ۱۳۷۸ (درصد)

تغییر نسبت‌های ۱۳۷۸ به ۱۳۷۷	۱۳۷۷	۱۳۷۸	شرح
-	۰/۹	۰/۹	سهم اعتبارات جاری تحقیقات از کل اعتبارات جاری
+۰/۶	۲/۲	۲/۸	سهم اعتبارات عمرانی از کل اعتبارات عمرانی
-	۱/۴	۱/۴	سهم اعتبارات تحقیقات از کل بودجه عمومی دولت
+۰/۰۴	۰/۲۹	۰/۳۳	سهم اعتبارات تحقیقات از تولید ناخالص داخلی